

HRÁČ A KROCAN

(CHIKARIJOVÉ-APAČI)

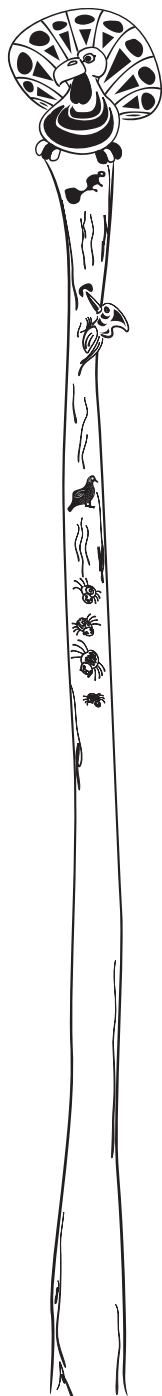
Už je tomu dávno, tehdy žil jeden muž, který neustále musel pokoušet své štěstí, proto mu lidé říkali Hráč. Nikde, kde se muži setkávali k hazardním hrám, nechyběl ani on, avšak neměl štěstí, přestože se tolik snažil. Postupně prohrával všechno, co měl, až mu zůstal jen ochočený krocan, který ho všude následoval.

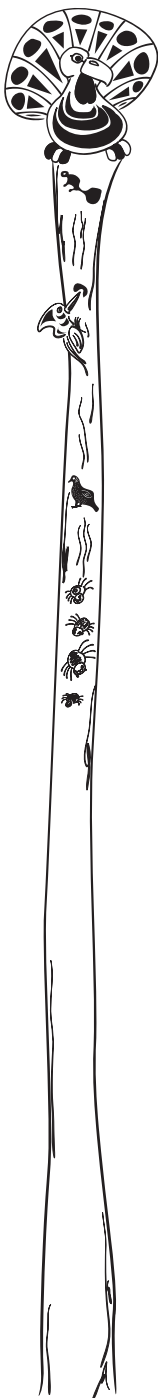
Jednoho dne, tak se vypráví, slyšel krocan, jak se několik příbuzných baví o zhýralém životě Hráče: „Dáme mu ještě jednu příležitost, aby vyhrál. Když zase prohraje, budeme ho muset zabít, protože to tak dál nejde, aby žil za naše peníze a prohrával náš majetek.“

Krocan podal Hráči zprávu o tom, co zaslechl, a když tento ve hře opět prohrál, navrhl pták, aby práskli do bot, dřív než bude pozdě. Nikomu o svém záměru neřekli, opustili vesnici a šli dolů k řece. Když tam dorazili, řekl krocan: „Běž a vyhledej silný smrk, který nestojí moc daleko od břehu. Já mezitím zajdu k bobrovi a poprosím ho o jeho náradí. Pak poplujeme na kmeni po řece dolů.“

Dalšího rána se Hráč pustil do práce, aby pokácel smrkový kmen. Když přišel večer, chybělo už jen málo a smrk by se skácel. Tu si Hráč řekl: „Zbytek dodělám ráno, teď už to stačí. Člověk nemá chtít zvládnout přespříliš práce najednou.“ Přišel totiž na to, že kácet stromy je těžší než hrani.

Když se Hráč další ráno vrátil, stál kmen na břehu tak zpříma a neporušený, jako by sekeru nikdy ani nepocítil. Znovu se muž pustil do práce, znovu mu zůstala nedokončená práce na další den, a k jeho velkému údivu stál kmen ráno na břehu opět nepoškozený. Ani třetího dne se mu nevedlo jinak. Když se čtvrtého dne opět pustil do díla, tentokrát pevně rozhodnutý nepřestat, dokud kmen nebude ležet na zemi, uslyšel najednou za sebou hlas: „Co to děláš s mými stromy?“ Hráč se užasle rozhlížel

kolem, kdo že by jej mohl tajně poslouchat, a tu před sebou spatřil stát Černého ducha, toho, který stvořil zemi.

„Ten kmen potřebuji, abych splul po řece až k místu, kde už voda neteče dál.“

Černý duch pomohl Hráči s prací, přiříznul kmen jedním rázem do správné délky a korunu stromu pak posadil opět na pařez. Obě části ihned srostly a ukázal se nový kmen a za krátko stál smrk znovu neporušený na svém místě na břehu řeky. „Nikdo ať v budoucnu nekácí některý z mých stromů, aniž by měl můj souhlas,“ řekl Černý duch, „protože všechny stromy jsou od počátku moje.“ Od té doby se Apači modlí k Černému duchu, předtím než sáhnou na některý z jeho stromů.

Když kmen ležel na zemi, napadla Hráče nová myšlenka. Peřeje v Soutěsce hřmící vody by sotva přežil, kdyby se dolů po řece hnal obkročmo na kmeni. Pokud se však schová do dutého kmene, dřevo obklopí jeho tělo jako tvrdá kost měkký morek. Poprosil tedy Černého ducha o radu, jak by snad mohl kmen vydlabat. Ten ihned přivolal datly a přikázal jim, aby podle přání Hráčova udělali v kmeni dutinu. Když se datlové pustili do práce, řekl Černý duch Hráči: „Protože jsi od nich žádal pomoc, musíš jim také dát odměnu. Běž a najdi něco, co by se datlům mohlo líbit.“

Za chvíli se hráč vrátil s černými, modrými, žlutými, bílými a červenými kamennými perličkami, které dal datlům jako odměnu za jejich práci. Od té doby nosí datlové pestré šaty, které jsou ozdobeny perličkovými výšivkami. Černý duch se spokojil s několika modrými kameny, které nasbíral krocán.

Nyní byl kmen připravený na cestu a Hráč se vsoukal do svého podivného plavidla. Krocán pak poprosil pavouky, aby uzavřeli otvor. Tu přilezli ze čtyř světových stran černý pavouk, modrý pavouk, žlutý pavouk a bílý pavouk, aby Hráči pomohli. Zatímco se pavouci pustili do práce, která jim byla přikázána, krocán zavolal vlaštovku. Černý pavouk mezitím utkal černou síť, přes ni utkal druhý modrou pavučinu, pak následovala žlutá síť, přes kterou připevnil bílý pavouk svou třpytící se pavučinu.

Sotva byla dokončena poslední síť, začala vlaštovka se zdít přes otvor pevnou vrstvu jílu, skrze kterou by nepronikla žádná voda.

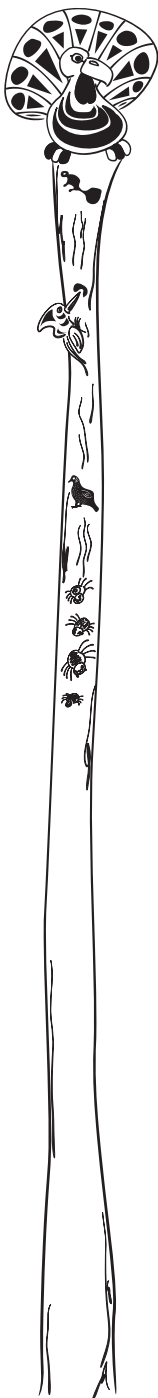
Krocán mezitím vrátil bobrovi jeho náradí a poprosil ho, aby skutálel kmen do vody, neboť má přece s takovými věcmi zkušenosti. Bobr si ihned pospíšil a svalil vydlabaný kmen do řeky. Ten se unášen proudem rychle vzdaloval pryč. Krocán ho následoval po břehu a nespouštěl kmen z očí.

Voda bez ustání unášela Hráče k jeho neznámému cíli. Čtyři dny a čtyři noci cestoval ve svém zvláštním plavidle dolů po řece a každý z oněch čtyř dnů musel zdolávat novou překážku. V poledne prvního dne se kmene chytila vodní nestvůra a nechtěla ho pustit. Teprve když jí krocán nabídl ovoce, nechala kmen plout. Druhého dne vylovili kmen z vody lidé skalisek, kteří žili v městech duchů velkých jeskyní. Opět to krocánovi dalo velkou práci, než je přemluvil, aby kmen nechali plout dále. Třetí den zastavila kmen vydra a konečně čtvrtý den uviděl plovoucí kmen Kabaskin, duch vody, kterému patří veškeré vodstvo země, a požadoval odměnu, když ho nechá proplout.

Dále plul Hráč ve vykotlaném dřevě, poněvadž Kabaskin kmen konečně pustil a ten se hnal do Soutěsky hřmící vody. Kabaskin, duch vodstva, který měl v oné soutěsce svůj příbytek, je všemohoucí. Nestane se nic, aniž by se o tom dozvěděl. Voda, která mu patří, protéká kolem dokola celého světa, který je ostrovem. Tak vidí Kabaskin všechno, slyší všechno, ví všechno a je všemi uctíván, protože nikdo nemůže žít bez vody. Rovněž krocán s ním musel jednat s velkou uctivostí, aby Hráče konečně propustil.

Nakonec kmen strhnul vír a vyhodil ho na břeh. Tu zvolal krocán: „Ty, který pluješ po vodě, jsme tady!“ Hráč, který měl od té chvíle nové jméno, se ihned osvobodil z kmene, prohlížel si řeku a horu na druhém břehu a přitom přemýšlel: Toto místo se mi líbí. Tady bych chtěl zůstat a vysázet zahradu. Krocán však na tyto myšlenky odpověděl: „Jen ze samotného přemýšlení nic nevyroste, mám u sebe semínka. Vezmi kopáček a obděluj půdu,

pak budeme sázet.“ Muž se užasle dal do práce a brzy zoral velký kus rovné země. Nato se krocan otočil na východ a běžel podél kraje pole. Všude zůstávala černá kukuřičná zrna. Když běžel podél jižního kraje, byla tam najednou modrá kukuřice. Na západě krátce poté ležela na zemi žlutá kukuřice, zatímco na severu padaly do zorané půdy fazole, dýňová zrnka a semínka tabáku, protože krocan je odpradávná pánem veškerého osiva.

Muž pečlivě zasel semínka do země. Jeho pole bylo obděláno a Ten, který pluje po vodě, rozbil v jeho blízkosti tábor. Jeho rostliny nesly už po dvanácti dnech a mohla začít sklizeň. A zase v tom měl prsty krocan. Jen tabák měl zůstat stát do dalšího dne. Večer po sklizni seděl muž s krocánem na břehu a díval se přes řeku k východu. Najednou se mu zdálo, že tam vidí záblesk světla. Dlouho přemýšlel o tom, kdo by snad mohl mít na protilehlém břehu svůj tábor. Hned příští ráno se vydal přes řeku, aby se podíval, ale nikoho neobjevil. Následující noci opět viděl světlo, jako kdyby se tam udržoval oheň. Druhý den ráno byl znovu na obhlídce a v poledne se bez úspěchu vrátil ke své zahradě. Třetí noc viděl naprosto jasně, že na protějším břehu hoří oheň, nicméně veškeré hledání bylo marné.

Tou dobou také sklidil svůj tabák, jehož měl u sebe nyní stále plný váček. Čtvrtou noc se záře opakovala a tentokrát se muž rozhodl, že tomu přijde na kloub. Vzal rozvětvenou haluz a zarazil ji do země tak, aby mohl svit světla pozorovat skrze vidlici větve. Další ráno se podíval skrze vidlici a přesně si zapamatoval místo, na kterém oheň musel hořet. Pak se přeplavil přes řeku pevně odhodlán zjistit, jak se to má s tou noční září.

Když se blížil k onomu místu, uviděl mladou dívku, která u potoka máčela kůže. Muž se opatrně připlížil blíž a schoval se za křoví, aby ji mohl lépe pozorovat. Tu vedle něj na jedné větvi začala muzicírovat cikáda. Jasně a zvučně se nesly tóny ranním tichem a muži to připadalo, jako by někdo začal pískat na flétnu. A když se kolem sebe rozhlídnul, všimnul si, že cikáda skutečně hraje na flétnu, na flétnu, která měla čtyři různé barvy.

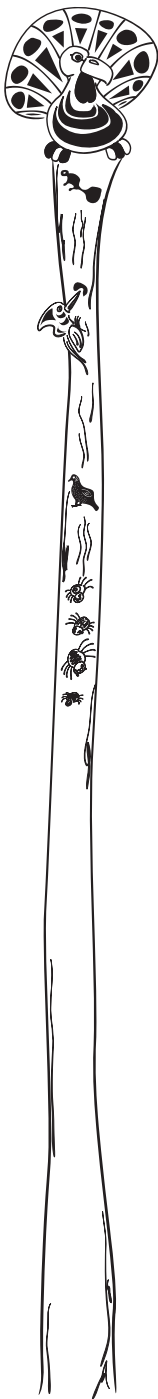
„Dej mi svou flétnu,“ poprosil cikádiho mužíčka, „abych viděl, jestli hraji také tak dobře jako ty.“

Avšak jakmile přiložil nástroj ke rtům a vylákal z něj první tón, dívka ustala uprostřed práce. Muž pokračoval ve hře na cikádi flétnu. Tu přišla hledající dívka k místu, kde seděl v úkrytu. Při čtvrtém tónu ho objevila a rychlostí větru utíkala ke skalní stěně! Muž kvapně vrátil flétnu jejímu vlastníkovi a řekl: „Díky za tvou pomoc, cikádi mužíčku.“ Pak pospíchal za dívkou a přišel právě včas, aby viděl, jak zmizela ve skalní stěně, aniž by tam byl nějaký otvor. Ten, který pluje po řece, ji hned následoval a ke svému úžasu pozoroval, že i on může procházet skálou, jako by byl voda. Brzy poté si všiml tábora, starý muž a stará žena tam seděli před svou chýší.

Sotva ho žena spatřila, zvolala: „Zde přichází můj zeť! Musím se rychle schovat!“ U těchto lidí totiž panoval zvyk, že zeť a tchýně se spolu nesměli setkat, přesně tak, jak to Apačové dodržují doposud. Starý muž naproti tomu zůstal klidně sedět a hleděl hostu vstříc. Pak vzal do ruky dýmku, nacpal ji všelijakými bylinami a podal ji návštěvníkovi. Když ten začal kouřit, málem se mu udělalo zle! Vzal tedy ze svého tabáku a nabídl starci vlastní dýmku. Ta chuť byla sladká a příjemná, tak podmanivá, že starý muž nenacházel slova, kterými by vyjádřil svou chválu. Dokonce po prvním doušku upadl do stavu vytržení, nehybně seděl, jako by dostal příliš mnoho dobrého! Ten, který pluje po vodě, vyfoukl tabákový kouř starému muži nejprve na pravou nohu, pak na pravou ruku, temeno, na levou ruku a konečně na levou nohu, tak jak to dělají šamani, když chtějí vyhnat nemoc. Zakrátko našel starý muž znovu rovnováhu. Ten, který pluje po vodě, brzy zjistil, že v tomto táboře neznají tabák ani kukuřici, fazole ani dýně a že se lidé živí výhradně lovem. Pouze ženy občas odcházely sbírat divoké plodiny a semena. Stařec, který si tak velmi oblíbil tabák, byl však nejlepším lovcem široko daleko, proto se také jmenoval Ten, který má zvířata.

Při své další návštěvě přinesl Ten, který pluje po řece, rozmanité dárky, kterým se všichni nevěřičně podivovali. Když

si krátce na to vzal za ženu onu dívku, kterou tenkrát překvapil u potoka, přestěhoval se, jak se slušelo, do tábora své ženy. Ukázal tam lidem, jak se seje a sklízí, jak se musí o rostliny pečovat a jaké pokrmy lze z jednotlivých plodin vařit. On sám se pak od svého tchána naučil všem tajemstvím lovu. Proto jsou dnes Apači nejen dobrými lovci, ale mají i své zahrady.

